

Galaction VEREBCEANU
Institutul de Filologie al AȘM
(Chișinău)

UN MANUSCRIS AL *SINDIPEI*
DE LA SFÂRȘITUL
SECOLULUI AL XVIII-LEA. TEXT (I-2*)

**A manuscript of *Sindipa* of the late 18th century.
Text (I-2)**

Abstract. This edition focuses on providing for specialists the manuscript's text announced in the title, one of many Romanian versions of the popular novel, entered in our literature from the early 18th century, under the abbreviated name of *Sindipa*. The writing, little known in the specialized literature, dating from 1798, was copied by Ioan Crăciun from Ștefănești, Dorohoi; it is contained in a Romanian manuscript (elevation 824) from the *Grigorovici* fund of the State Library of Russia (Moscow) and has a volume of 101 pages.

Keywords: copy, grapheme, manuscript, letter, sound-type, text.

Pilda filosofului al 4<lea>

Ascultă, împărate. Era un fecior de împărat și au mersu într-o zi la baie să se spele. Și era foarte gras, cât de grăsime nu i să cunoște șoldurile. Și văzindu-l un băieșu așe gras, și i să făcu milă de dânsul, iar acelu cucon zisă:

– Ci-*m* cauți așe cu milă?

El răspunsă:

– Măia mi-i milă de tine că te văz că nu vei pute face cuconi de grăsime ci ai și nici împreunare cu muiere nu vei pute face, și ești ficior de împărat.

Iar tânărul, auzind aceste de la băieșu, îi dede mulți galbini și-i zisă:

– Tatăl meu vra să mă însoare și eu nu știu: oare pute-voi face cu muiere me împreunare au ba. Ci te rog, ia aciști galbini și să mergi / să-i dai¹¹³ unii muieri 34^v și să mi-o aduci să mă ispitescu la dânsa.

Iar băieșul gândi să-ș aducă pe muiere sa, socotind că nu va pute face nimică fimeii pentru căci este om gras și trândav și-ș va dobândi el galbinii. Și să dusă becisnicul om și-ș adusă pe muiere sa, iar ficiorul împăratului luo pe fimeie înuntru și toată noapte au umblat cu dânsa. Și când au fost despre zio, să plecă băieșul și căută pe o crăpătură și văzu cum face cu fimeia lui păcate și îndată ticălosul au suspinat tare și cu amar și cu lacrimi zisă:

* Vezi „Philologa” 2017, nr. 1-2, p. 35-55.

¹¹³ Scris inițial *maie*, apoi *m* a fost modificat în *Δ*, iar *ε*, barat.

- Vai de mine, ci făcui eu și ci pot să zic eu muierii mele de acmu înainte!
 Dar de va fi și îndrăgit ea pe tânărul acista și poate pe mine mă va părăsi.
- 35^v Și după ci // ieși fimeia din baie afară, zisă băieșul:
 – Pasă acasă, fimeie.
 Iar ea zisă:
 – Dar cum pot să mai fiu eu cu tine, de vreme ci tu sângur m-ai supus la alții, că toată noapte nu m-au slăbit vrăjmașul acista și mă munci. Și cum nu-ț fu¹¹⁴ rușine, blăstămate oame, și mă dideș pe mine, muierie ta, la ficiorul împăratului să să culce cu mine.
 Și de aceste cuvinte s-au rănit la inimă băieșul și de amărăciune veninului ci-i căzusa la inimă au murit.
 Așe și Împărăție Ta, nu te grăbi, mai lungește și mânie poprește ca să nu paș ca băieșul acela și apoi cu mult amar te vei căi și nu-ț vei pute folosi nimică, că numai
 35^v un cucon ai dobândit cu multă rugăciune ci ai făcut cătră Dumnezeu și acum / te biru-
 iești în toate zilile de cuvintile unii muieri și nici cer<ce>tare⁹⁸ n-ai făcut ca să afli⁹⁹ ade-
 vărul. Care mă rog să mă ascuți să mai spun o pildă.

Pilda a 2<-a> ci au spus al 4<-lea> filosof

- Era un om și cu fimeia sa ci să luoașă cu lege și trăia foarte bine amândoi. Iar într-o vreme, vrând acel om să margă într-o cale departe, într-altă țară, iar fimeia lui pohti să facă ei legătură, ca să nu cumva facă el împreunare cu altă fimeie până ci va veni el acasă. Și așe pohti și bărbatul de la dânsa ca să se ferească¹¹⁵ în curățenie și au făcut și giurământ. Și purceasără bărbatul. Și să păzie amândoi în curățenie. Iar când începu
 36^r a să umple¹¹⁶ vreme ca să vie acel om acasă, iar muierie ieși la // drum ca să vază
 nu cumva vine bărbatul ei sau să auză ceva de dânsul. Atunce o văzu un voinic și o îndrăgi
 foarte și i să arsă inima și începu a-i grăi ca să să iubască cu dânsul, iar ea nici într-un
 chip nu-l prime, nici cuvintile lui, iar voinicul să aprinsă tare de dragoste ei și de frumu-
 sețile ei și să dusă la o babă care era aproape de ace fimeie și zisă cătră babă:
 – Văzuiu pe vecina ta cutare și foarte o îndrăgiu și i-am grăit să să iubască cu mine,
 și n-au priimit. Ci mă rog, mătușă, să te silești să o faci să se iubască cu mine și, ci vei
 pohti de la mine, Ț voi da.
 Iar baba pozovenche zisă:
 – Să știi că eu o voi¹¹⁷ face de s-a iubi cu tine.
- 36^v Și îndată / luo făină și chiperiu pisat și frământă o pâine cu mu<|>t chiper
 și o coapsă pâne. Și ave baba o cățe, ci umbla tot după babă încotro merge baba,
 iar dacă flămânzi cățea, iar baba luo pâine ce cu chiper în sân și purceasă la ace fimeie
 ci-i era vecină și chemă și cățea. Iar dacă să apropie de casă, baba dedi pâine cățelii

¹¹⁴ Scris: фИ.

¹¹⁵ Scris: фере(с)къ.

¹¹⁶ Cuvânt repetat.

¹¹⁷ Scris: ва(и).

și cățea, fiind flămândă, mănăcă pâine degrabă. Și întră baba în casă la ace fimeie și întră și cățea. Și șezu baba pe o laiță și cățea sta înainte babii și căuta la ochii babii și-i curge lacrimile din ochii cățelii șarlău de iuțime chiperului, iar fimeia, stăpâna casii, dacă văzu pe cățe // că-i cură lacrămile, <întrebă¹¹⁸.> 37^v

– Ce-i¹¹⁹ pricina de plânge așa această cățe?

Iar baba să ohtă tare și începu cu lacrimi a-i spune zicând:

– Cu rușine *îm* este a-ț spune pricina, ci, de vremi ci m-ai întreat, spune-ț-voi. Această cățe ci o privesc ochii tăi cei dulci și buzile tale cele naramgii grăiesc, o, vai de mine, dulce me fiică, nu mă mai întreba, că fată *îm* este mie și eu sânt pricina de au rămas cățe, că să întâmplă un voinic tânăr și o îndrăgi și o îmbie să se iubească cu dânsul, iar fata *îm* spusă mie și eu, saracan de mine, n-am lăsat-o, ci am zis să se ferească; și așa s-au ferit fata me, iară acel voinic au tot blăstămat-o pe fiica me până au nemerit întru un ceas rău, zicându-i: „Cățe să fii și dulăii să umble după tine”. Și îndată să făcu fiica me / cățe, precum o vezi dumnetă, și a me este, că eu nu o am lăsat-o și tot după mine 37^v umbă și, de câte ori ies din casă, tot așa plânge cu amar, și eu acum tot mă căiesc și nu pot să-i folosesc nimică.

Iară ace fimeii, dacă auzi de la babă aceste cuvinte, ea s-au spăriet și s-au cutremurat și de frică numai ci i să bâte inima și zisă cătră babă:

– Oh, maică¹²⁰, rău mă spăimântaiu eu de această poveste și mă rog să mă ascuți să-ț spui o taină.

Cuvintele¹²¹ fimeii cătră babă

Maică, un voinic astăzi mă văzu și mă îndrăgi și cu multă dragoste mă îmbie să mă iubesc cu dânsul, și eu n-am vrut și încă l-am probozit și mă tem să nu pitrec // și eu ca fiica ta precum au pățit ea. Ci mă rog, maico, scoală-te și te du de află pe cutare 38^r voinic și, dacă l-ei găsi, roagă-te lui să vie la mine și ca o maică să-m fii dumnata.

Iar baba zisă:

– Eu voi face voie ta, fata mea, și, iată, gata sânt și mă duc și ți l-oi aduce, numai tu, fata mea, caută de-ț împodobeste casa ta frumos și te gătește spre împreunare și nu-ț fi sângură dușmancă vieții¹²² tale, că acum ți-i vreme în tinerețe să te dizmerzi.

Și să sculă baba și să dusă să caute pe acel voinic, iar nevasta aceea ș-au împodobit casa frumos și ea încă să împodobi¹²³ ca mai frumos și găti și bucate și șide de aștepta pe babă să-i aducă pe voinicul acela. Iar votra de babă, dacă să dusă, nu putu să găsească pe voinicul / acela într-aceea vreme și-l căută câtva ceas și nu-l putu să-l găsească și găsi 38^v pe alt voinic și, văzindu-l de fire și frumos, zisă:

¹¹⁸ Cf. ms. 3184: *întrebă* (28^r).

¹¹⁹ Scris: *чеи(и)*; altă lecțiune posibilă: *ce i-i*; cf. ms. 3184: *ce-i* (28^r).

¹²⁰ Scris inițial *рѣѣ*, apoi *рѣѣ* a fost modificat în *ма(и)*.

¹²¹ Peste prima parte a cuvântului, o pată de cerneală.

¹²² *е* scris peste *и*.

¹²³ Scris: *л(и)пѣбѣи*.

– Voinice, de vei vre, să mergi cu mine într-un loc.

Iar el zisă:

– Unde să mă¹²⁴ duci?

Iar baba zisă:

– Să te duc, voinice, într-o casă foarte împodobită, întru care șade o nevastă foarte frumoasă și ghizdavă¹²⁵, care din buzile ei cură dulceață mai dulce decât miere, și drept îți spun că pe dumnata te pohtește, vrând să facă împreunare. Și pohtescu să mergi în gazdă așîș la ace casă, că te cunosc că ești om strein și nu ești dintr-acist oraș.

Iar voinicul acela purceasă după babă și baba merge înainte, neștiind cine este
39^v acel voinic, că nu-l // cunoște. Iar dacă văzu acel om pe babă că intră în ograda casăi lui, că acela era bărbatul acii muieri, carile de multă vreme să dusesse de acasă, și, văzînd el că-l dusă la casa lui, să întristă foarte și zisă întru sine: „Precum văzu eu muiere mea tot de aceste au făcut de când m-am dus eu de acasă”. Și foarte să mâhni și tăce, iar votra de babă îl apucă de mână și-l băgă în casă și-l pusă pe pat să șadă și-i zisă:

– Ci nu faci bucurie, voinice?

Iar fimeia, văzînd că-i adusă baba pe bărbatul ei, îndată au meșteșugit ca să-l facă
39^v pe bărbat vinovat și curvariu și vielen și îndată mersă aproape și-l apucă de bar/bă fără de nicio rușine și începu a-l bate peste obraz și plînge și-l muștra zicînd:

– Păcătosome și prăpădite oame, aceste ți-s vorbile și legătura și giurămîntul ci am făcut noi?! Așe te ținuy de cuvânt?! Să cunoaște că, pe unde ai umblat, tot așe ai făcut și nu ți-ai păzit curățenie, de vreme ci și acum, pe gura aciștii babi, ai venit; și eu am făcut această ispită să te văz cum te ții de dreptate, că eu am auzit că ai venit astăz la poarta cetățai și mi-am¹²⁶ împodobit eu și casa me și bucate am făcut, apoi
40^v am gândit să te ispitescu: ții legătura ci am făcut amândoi și trimesăiu această // babă, nespuindu-i ei că-m ești bărbat, și i-am zis ca să-ț grăiască¹²⁷ să te aducă la o muiere ca să te iubești cu dânsa, și baba, neștiind cine ești¹²⁸, mersă și te înșală și mi te adusă într-a<ce>st feliu¹²⁹, și încă te pusă pe pat, neștiind baba că-m ești bărbat. Și iată acum că te-am cunoscut desăvârșit că, pe unde ai umblat, tot așe ai făcut, curvariule și vielene, numai cât mă amăgești, și dreptate nu ții.

Aceste dacă-i făcu bărbatului, iar el tăce, socotînd că-i așe, și începu a o ruga ca să tacă și să-l ierte, iar fimeia, dacă-ș făcu acist vicleșug bărbatului, apoi să făcu
40^v mâniaoasă în multe zile și în multă vreme, iar bărbatul ei, văzînd că-i / tot mânioasă, el au cheltuit mulți galbini și i-au făcut podoabe numai ca să o împace și abie o împacă de trăia bine ca mai înainte.

¹²⁴ Scris inițial ме(р)и, apoi peste e a fost scris ъ, iar ии, barate.

¹²⁵ Scris: гъздавъ.

¹²⁶ Scris: миа(м).

¹²⁷ к scris peste м.

¹²⁸ Scris: еце.

¹²⁹ Scris: фе(р)лю.

Dintr-aceste poŝ cunoaște, împărate, că nimene nu poate să priceapă și să biruiască¹³⁰ vicleșugurile muierelor. Aceasta, fiind dreaptă, și încă ci au făcut bărbatului său, dară încă cele răle! Și nici este de vorbit, că nu-i cu putință vicleșuguri și răutăți ci fac muierile să le afle < cineva >¹³¹.

Aceste auzind împăratul de la al 4<-lea> filosof, și ș-au schimbat mânie și au poroncit să nu omoare pe fiul său.

Iar al 5<-a> zi, dacă auzi¹³² muieră că iar // au iertat împăratul pe fiul său, 41^r iar au venit îndrăcita de muieri, țiitoare împăratului, și, când veni la împăratul, ține în mână un mănunchiu de iarbă otrăvitoare și zisă cătră împăratul:

– Iată că țin în mână me această iarbă otrăvitoare și omorătoare și mă jur pre Dumnezeu cel viu că, de nu mă vei izbândi despre fiul tău și de nu-l vei omorâ, pre carile sân gur Împărăție Ta de atâte ori ai zis că li-i omorî, sân gur de sâneț cunoscându-l că i să cade această pedeapsă¹³³ și moarte, că ș-au făcut răs nu de mine, că eu sânt a ta, ci de tine ș-au răs, că eu am fost fimei¹³⁴ bună și înțeleaptă și am vrut să-ț păzăsc cinste ta. Și acum, de nu-mă vei izbândi / de necaz, voi be această iarbă și oi muri decât 41^v să trăiesc¹³⁵ necăjită și de răs și Dumnezeu apoi ne va judeca și de moarte me vei da samă și neiertat vei fi și apoi ți s-a întâmpla cum s-au întâmplat unui rămătoriu. Și mă ascultă să-ț spun o pildă.

Pilda muierii

Un rămătoriu ave obicei de merge totdeauna la un smochin și mânca smochinile cele ci căde jos. Iar într-o zi văzu rămătoriu pe o momiță care să suie în smochin și mânca smochinile, și el mânca de jos carile căde, iar momița, dacă văzu că mănâncă mascurul smochinile cele mai coapte și mai dulci ci cad // sân gure de coapte, îi păru rău momiții că 42^r rămătoriu mănâncă cele mai bune și deci umbla foarte încet prin smochin să nu oboare smochinile gios. Iar bicisnicul rămătoriu, dacă văzu că nu-i mai cad smochine ca mai înainte, că momița oborâ întâi multe, iar rămătoriu rădică capul în sus și căută la momița cu grumazii întinși¹³⁶ în sus și capul. Și așa căutând mult și așteptând să-i cază¹³⁷ smochine, lui i-au săcat vinile grumazului și odată au căzut gios și au perit ca un bicisnic.

Aceste cuvinte auzind împăratul de la muieri și temându-să să nu să omoare cu acele ierbi¹³⁸ otrăvitoare / și va fi pricina despre el, iar poronci să omoare pe fiul său. 42^v Și muieră să veseli și să dusă.

¹³⁰ Scris: бирѣ(с)къ.

¹³¹ Cf. ms. 3184: *cineva* (31^r).

¹³² Scris inițial сп, apoi с a fost modificat în а, fără a anula slova п.

¹³³ Scris: пѣдѣ(п)сѣ.

¹³⁴ Scris: фѣиме(и).

¹³⁵ Scris: прѣи(с)к.

¹³⁶ Scris: дпн(и)си; cf. ms. 3184: *întinș* (32^r).

¹³⁷ Scris: сѣ кази; cf. ms. 3184: *să cază* (32^r).

¹³⁸ Scris: и(р)би.

Și îndată veni al 5<-lea> filosof și întră la împăratul și după obicei să închină și zisă:

– În veci să trăiești, împărate!

Și zisă:

– Eu te știu că Împărăție Ta ești foarte înțelept și filosof și ai învățat din pruncie toată înțelepciune, iar acum mă mer eu cum de nu cerci și să întrebi ca să afli adevărul tot și apoi să hotărăști judecata, ca să fie dreaptă judecata ce vei face și fără de nicio greșală.

43^r Și am venit înainte Împărății<i> Tale, că am auzit că iar ai poroncit să omoare pe // fiul tău. Și mă ascultă, împărate, să-ț spui o pildă și pilda va face aceste adevărul.

Era un slujitoriu împărătesc și era drag¹³⁹ împăratului și boierilor pentru vetejie lui. Și acel slujitoriu ave un câine, carile de mulți ani îl ține, și, orice-i poronce câinelui, asculta pe stăpânul său și-i era drag câinile foarte, că era priceput și voitriu de bine stăpânului său. Iar întru una de zile muiere acelui slujitoriu să dusă în sat cu o treabă și-ș lăsa pe bărbat acasă cu un prunc mic, ce era numai unul în fașă, și dormie copilul¹¹⁴

43^v în leagăn. Atunce să întâmplă că trimisă împăratul de-l chemă la / curte degrabă pi acel slujitoriu, și el, neavând pe cine lăsa acasă cu copilul¹¹⁴, el poronci câinelui să păzască casa și pre cucon și să dusă la împăratul, iar câinile șide și păzie după poronca stăpânului casa și pe cucon. Iar într-aceea vreme să întâmplă și veni un șarpe bălaur și, fiind ușile deschisă, întră șarpile în casă și vru să apuce pre cucon să-i sugă sângele, iar câinile sări și îndată apucă pe șarpe și mult să luptară și să mușca unul pe altul și să umplură de sânge. Apoi dovedi câinile pe bălaur și-l omorî și, dacă-l omorî câinile pe șarpe, ieși câinile

44^r din casă cu gura plină de sânge, și // gura și capul. Și, când ieși câinile afară, iată că sosi și stăpânul casii și al cânelui și, dacă văzu stăpânul pe câine crunt, zisă: „Cu adevărat au mâncat câinile pe copil⁶⁷, că-ș linge buzile de sânge”. Și descălecă degrabă, iar câinile mearsă să se gudure la stăpân, iar el scoasă sabie și-l tăie în doao pe câine. Și, dacă întră în casă, văzu pe bălaur mort și plin de sânge lângă copil⁶⁷, iar copilul¹¹⁴ tot dormie. Și atunce au cunoscut că câinile au omorât pe șarpe. „Și eu l-am tăiet și l-am omorât”. Și apoi cu amar și cu jale multă plânge pentru câine și nimică nu-ș pute¹⁴⁰ folosi.

44^v Așe și tu, împărate, nu-ț omorî pe fiiul tău, / că apoi te vei căi ca și slujitoriul acela, și el să căie pentru un câine, iar Împărăție Ta te vei căi pentru ficiorul tău carile mult doriei de un cucon, și acum, dacă ț-au dat Dumnezeu numai unul, și pe acela vei să-l omori și apoi mult te vei căi și cu amar vei suspina și de voie ră poate vei și muri. Și încă fără de vină vei să-l omori și apoi ce răspuns vei să dai înainte lui Dumnezeu. Și mă rog, împărate, să mă ascuți să-ț mai spun o pildă.

Era un om viclean la gândul lui și din fire păcătos și foarte sâltorriu spre curvie. Și, dacă înțalege de muiere cuiva că este frumoasă, el să nevoie în tot chipul cum va

45^r face numai ca să // se iubească cu dânsa. Iar odată, înțelegând de o muiere oarecare

¹³⁹ Scris: rpa(r).

¹⁴⁰ Scris: neme.

că-i foarte frumoasă și ghizdavă¹⁴¹, el au mers la dânsa și i-au grăit ca să se iubească amândoi, iar muiere n-au priimit fiind înțeleaptă, iar precurvariul acela, dacă au văzut că nu poate să o întoarcă spre dânsul, el au mers și descălecă la casa acii fimei și prinsă gazdă și iar, ca și dintâi, tot o pohte și o ruga ca să se iubească cu el, iar fimeia nici întru un chip nu-i priime cuvinte<le>. Apoi el mearsă⁸ la o babă și-i spusă toate aceste acii babe, iar baba zisă:

– În deșert umbli¹⁴² după această fimei, că-i pre înțeleaptă și cinstită.

Iar acel curvariu zisă babii:

– Mătușă, de o vei / pleca tu pre dânsa să-m facă voie me, ce vei pofti de la mine 45^v î/ voi da eu, mătușă.

Iar vicleana babă, dacă auzi aceasta, zisă:

– Eu voi împlini pofta ta, iar să mă ascuți. Du-te în târg și vei găsi pe bărbatul aciștii muieri la dugheană și doar li-i pute faci să-ț vânză dulama de pe dânsul și să mi-o aduci la mine.

Deci el mearsă⁸ în târg și-l găsi pe bărbatul acilii muieri la dugheană și zisă:

– Rogu-mă eu dumitale că acum eu voi să purceg într-o cale can departe și n-am când să-m fac haine, ci te rog, vinde-m ace dulamă di pe dumneta ca să o port.

Iar acela îi vându dulama și acel curvariu dusă dulama la babă, iar baba lu//o du- 46^r lama și o arșă în trii locuri și-i zisă:

– Șezi tu aice la casa me și te păzești să nu te vazi niciun om strein.

Și baba lu o dulama și să dusă la casa acii fimei și, întrând în casă can pe taină, pusă dulama în patul bărbatului supt căpătâi făr de știre muierii și vorbie câte oarece cu ace muieri ca cu o vecină, apoi să întoarsă baba acasă. Iar la o vreme veni și bărbatul fimeii acasă și să culcă în patu-ș să doarmă și, fiind cam nalt căpătâiu, căută supt căpătâiu și găsi dulama cari o vândusă și îndată o apucă pe fimei a o bate; și o bătu foarte rău / și nu-i spusă pentru ci au bătut-o, ci numa gândi pin sine: „Voinicul carile au cumpărat 46^v dulama de la mine să iubești cu fimeia me și de frică au uitat dulama aice”. Și nimică nu zisă muierii sale. Și, după ci o bătu, să dusă iar la dugheană, iar ace fimei ș-au făcut voie ră, neștiind pentru ci o bătu, și să dusă la o vecină de aproape, la o rudă a ii, iar baba încă mearsă⁸ acolo unde era ace fimei și întâi să făce că-i pare rău că o bătu bărbatul, apoi zisă:

– Am auzit când te băte bărbatul și atâta îm pare de rău, cât mai bine aș fi pitrecut eu una ca aceasta.

Iar fimeia zisă:

– Adevărat m-au bătut și nu pot să știu pentru ce // m-au bătut și aceasta mi-i mai¹⁴³ 47^r mare necazul.

Iar baba zisă:

– Să știi, fata me, că v-au aruncat oarecine niște farmice și pentru aceea s-au

¹⁴¹ Scris: гл(з)дѣвъ; cf. ms. 830: *ghizdavă* 33^v.

¹⁴² Scris: ѿмблѣ.

¹⁴³ Scris deasupra rândului.

făcut gălceavă, însă, de-*ț* va păre că este bine, vino la casa me desară, că este la mine un vrăjitoriu, acum au nemerit și-i foarte bun învățat și-*ț* va căuta cu vraji și-*ț* va spune tot adevărul, că este în meșteșug vrăjitoresc deplin învățat și iscusit.

Iar muiere priimi cuvintele babei și zisă:

– Gata sânt și voi veni, mătușă, și să știi că, de-*m* va face un meșteșug bun și să aib pace cu bărbatul meu, ci vei ceri de la mine, mătușă, *îț* voi da.

47^v Și dacă au însă/rat, îndată au venit ace fimei la babă, iar baba zisă voinicului:

– Iată vânatul au intrat în mreji, și e întrebând și spuind.

Iar voinicul zisă:

– Eu *îț* voi vrăji și până acum nu m-ai știut, că eu sânt vrăjitoriu și desfăcătoriu foarte bun, numai întâi să-*m* faci cheful meu, și eu *îț* voi face pace bună cu bărbatul tău.

Și îndată o apucă și făcu curvie cu dânsa. Și cum o lăsă, iar e de frică și de rușine nu mai putu să zică nimică, numai ci ieși tăcând și să dusă degrabă acasă. Iar voinicul zisă cătră babă:

– Pentru slujba ci mi-ai făcut foarte *îț* mulțemesec.

Și o dăru cu bani.

48^r – Iar pentru vrajba ci s-au făcut întri bār//bat și întri fimei foarte *îm* pare rău, că eu sânt pricina lor de să învrăjbiră.

Iar baba zisă:

– Nu te măhni, nici să-*ț* pară rău, că eu cu un meșteșug *îi* voi împăca. Dumneta pasă iar acolo la dugheană, unde ai cumpărat dulama, și, găsind pe bărbatul fimei, șezi la dugheană și fă vorbă cu dânsul pentru dulama ci *ț*-au vândut și să-i zici așa: „Dulama cari am cumpărat-o de la dumneta o purtam și s-au întâmplat de șidem la un foc și au sărit foc, și eu, nevăzind, au ars în trii locuri; și eu o dideiu la o babă, la o cunoscută ca să o ducă la un croitor să o cârpească și, de când o am dat, n-am mai văzut pe babă

48^v și dulama s-au prăpădit”. Și / eu mă voi faci a treci¹⁴⁴ pe lângă dugheană, iar tu, cum mă vei vide, îndată să mă chemi și să-*m* zici: „Aceasta-i baba cării i-am dat dulama să o ducă la un croitoriu”. Și îndată să mă apuci: „Ci ai¹⁴⁵ făcut dulama?” Și eu voi răspunde cum voi ști.

Deci voinicul așe făcu precum l-au învățat baba: mearsă⁸ în târg la dugheană și făcu vorbă cu bărbatul acela. Și atunci să arătă și baba pe acolo, iar acel curvariu o strigă și o întrebă:

– Babo, ci ai făcut dulama ci *ț*-am dat să o duci la un croitoriu?

Iar baba, căutând spre bărbatul acilii fimei, zisă:

– Izbăvești-mă dintr-această năpaste.

49^r Că nu o lăsa acel curvariu și să făce a o trage // tare și-i cere dulama ci i-au dat, iar baba zisă cătră bărbatul fimei:

– Adivărat, mi-au dat o dulamă, iaca în ci floare, și era arsă tare în trii locuri și mi-au zis să o duc la cutare croitoriu, și eu, săracan de mine, nu țin minte ci am făcut-o

¹⁴⁴ Scris: *тричи*.

¹⁴⁵ Scris: *ам*.

cându purtam haina să o duc la croitor, umblam să-*m* găsec puțunte făină împrumut sau pe lu<c>ru și nu știu unde am uitat-o au am prăpădit-o, că și <la> giupâneasa dumitale am fost în casă și la multe casă am fost și eram cam amețită de băutura și nu știu ci am făcut-o, vai de mine!

Iar neguțitoriul zisă:

– Lasă baba, voinice, că este dulama în casa mea.

Și o lăsă pe babă acel curvariu. Și-i zisă neguțitoriul babii:

– Săracă babă, tu cu minte ta ce proastă¹⁴⁶ mare zarvă mi-ai făcut cu ace / dulamă, 49^v ci blem să ț-o dau.

Și mergând dedi dulama voinicului căruie o vândusă. Atunci începu a grăi cu fimeia-ș ca să-ș facă pace zicându:

– Sărmană fimeie, fără vină te-am bătut.

Și-ș făcu pace și trăia ca și mai înainte bine. Iar baba, după câteva zile, mearsă acolo și zisă:

– Vez că ț-au disfăcut acel voinic și acum trăiț bini cu bărbatul tău.

Și o dăru și fimeia pe babă și o avea prietină dintru acel ceas, însă mai mult de frică o ave prietină.

Ci să știi, împărate, că ca vicleșugul cel rău al muierilor celor răle nu este altă răutate mai rea pre fața pământului. Dară să știi, Împărăție Ta, că și ca bunătate unii muieri înțelepte nu este alt bine mai // mare în lume aceasta, că fimeia înțeleaptă 50^r și bună multe nume are și de toț înțelepții este lăudată și nu are preș, precum zice Solomon pre înțeleptul: „Cine au aflat muierie înțeleaptă și cu bărbăție cunună de aur și de pietre scumpe este în capul bărbatului său; când să zăbovește bărbatul undeva, n-are frică de ale casăi. Muierie înțeleaptă și bărbată gustat-au că bine este a lucra, făcut-au rânduială în casa ei, coatile¹⁴⁷ sara le-au întărit la furcă și degitile sale le-au întărit la fus, lumânare ei nu să stânge toată noapte, făcut-au câte 2 haine la toț ai casăi ei, strâmte sânt primblările ei, gura ș-au deșchis foarte cu socoteală la vorbe, bucatile sale nu le-au / mâncat cu lene, ci foarte bune; și s-au sculat de noapte și au dat bucate 50^v lucrătorilor, făcut-au cerșafuri și încingători și au vândut și, vânzind, moșie au cumpărat să să laude în privește și în porți bărbatul ei și să guste dulceață din rodul buzilor ei; și încă o mai numește corabie care aduce de departe agonesălile casii ei, izvor de viață care adapă în toate zilele și în tot ceasul cu dulci cuvinte pre bărbatul ei; și-i piatră scumpă de timelie la înțelepciune ei nemișcată și neclătită, ste luminoasă, care cu multe podoabe este împodobită la toate faptele ei și în casa ei”. Și mai în scurt, să părăsim alte toate cele mai bune, muierie înțeleap//tă și bună este viață și adăogire vieții bărbatului său 51^r și între muierie bună și între muierie rea multă dispărțire este și osăbire. Și măcar că tot un nume <este> și muierie ce bună și muierie rea tot muierie, ci mare și multă despărțire este între dânsăle și neunire. Și cele înțelepte mai mult biruiescu cu tăcere, iar muierie rea este și să asămăna cu o hieră ce-i zic izdra, care are 7 capite și din toate capitile ei

¹⁴⁶ Scris: *спра(с)тъ*.

¹⁴⁷ Scris: *котиле*, cu o pătat de cerneală.

aruncă otravă omorătoare și de răutate acii heri groznice pre mulți au perit. Așe să întâmplă și la această fimeie de cinste și înțeleaptă al acistui neguțitor, că vicleșugurile babii o făcu de-ș pierdu curățenie ci o ține.

Și-i zisă:

51^v – Ie-te / aminte, împărate, și te păzește de vicleșugurile muieresti¹⁴⁸.

Aceste cuvinte dacă auzi împăratul, poronci să nu omoare pe fiul său.

Iar a <-a> zi, dacă auzi țititoare împăratului că iar au iertat împăratul pe fiul său de la moarte, și veni vicleana muieră înainte împăratului și cu multe lacrimi zisă:

– Împărate, am nădejde că Dumnezeu într-acesta chip va face¹⁴⁹ pedeapsă filosofilor tăi precum au făcut unui leu și unii momiți.

Pilda ci au spus țititoare împăratului

52^r Era într-un loc mulțime de neguțitori, care merge într-o cale pentru neguțitorie lor, și ave cu dânșii și asâni. Și // agiunsără la un priimitor de streini ca să mâie. Și culcându-să, adormiră toț și uitară să închiză poarta și întră noapte un leu înuntru și s-au culcat în mijlocul asânilor și nicio stricăciune n-au făcut neguțitorilor, dară nici l-au sântit nime. Și mai pe urmă întră și un tâlhari ca să fure asâni și începu a căuta pin tuneric carile este mai bun ca să-l fure și, umblând pin tuneric, dedi peste leu și, văzind că-i gras, îl prinsă, gândind că este asân, și încălecă pe leu și ieși afară pe poartă călare pe leu, iar leul au gândit că este dracul cel din miezul nopții și să teme să-l trântescă și-l purtă toată noapte în spate pe tâlhariu, iar tâlhariul, dacă să făcu zio, văzu că este călare

52^v pe leu / și nu-i pe asin și să spărie foarte tare și, trecând cu leul pe su<p> un copaci, să apucă de o creangă tâlhariul și să sui degrabă în copaci și să mântui de primejdie ci era să pitreacă, iar leul fu foarte bucuros că descălecă, că el gânde că-i dracul cel din miezul nopții, și fugie tare leul. Iar o momiță, întâlnindu-să cu leul, îi zisă:

– Ci fugi așe degrabă și ești înspăimântat?

Iar leul zisă:

– Dimonul cel din miezul nopții m-au prinsu și toată noapte au umblat călare pe mine.

Iar momița zisă:

– Unde este acel dimon?

Iar leul zisă:

– Iaca, în cel copaci să sui.

53^r Și de departe arăta copaciul, iar momița marsă și să sui în copaci ca să-l vază, iar tâlhariul, dacă văzu că vine momița să să suie în copaci, // iar tâlhariul întră în scorbura copaciului, că era bortos copaciul, iar momița, dacă să sui, văzu că-i om și-i făcu sâmnu cu mâna leului să vie acolo. Și veni leul și să teme să se sui în copaci, iar tâlhariul luo îndrăzneală¹⁵⁰ și apucă pe momiță de gât și așe o strinsă de tare, cât

¹⁴⁸ Scris: мѣреце.

¹⁴⁹ Scris: ва фачѣ.

¹⁵⁰ Scris: ꙗ(н)дрѣ(з)нелѣ.

au murit momița, și au aruncat-o jos moartă, iar leul, dacă văzu momița moartă, el să spărie și mai tare fugă. Și degrabă așe acel tâlhariu birui și pre leu și pre momița o omorî cu meșteșugul lui. Așe și eu mă nădăduiescu întru Dumnezeu că cu putere lui voi birui, împărate, pre filosofii tăi cii răi și vicleni; și-ț ia sama sângur, împărate, / cum de îndrăzniră ei să între între noi amândoi cu minciuni și să¹⁵¹ ne facă vrajbe Împărății<i> Tale și mie, muiere ta. Apoi acești¹⁵² voitori de bine îț sint? Ia sama!

Și auzind împăratul aceste cuvinte, să rani la inimă și iar poronci să omoare pe fiul său. Și să bucură muiere că iar au biruit și să dușă.

Și veni al 6<-lea> filosof la al 6<-a> zi și, închinându-să după obicei, și zisă și aceasta:

– În veci să trăiești, împărate! Iată veni și eu astăz înainte Împărății<i> Tale ca o slugă ci sânt și după cum să cade slugilor să zvorească¹⁵³ și să facă ascultare stăpânului său și după slujba ci ș-ar agunesi să-ș ie plata cine cum ș-a // agonesi.

Și zisă:

– Mă rog Împărății<i> Tale să grăiesc Împărății<i> Tale. Am auzit precum că iar ai orânduț să omori pe fiul tău. Și de n-ai ave fiu, atunce ț s-ar căde să fii tot mahnit, pentru că pe urma ta să nu rămâie streinii¹⁵⁴ moștenitori scaunului tău și împărății<i> și ar fi fost să-ț fie multă jale că nu-ț dă Dumnezeu odreaslă și apoi să-ț rămâie de tot ștersă pomenire de pre fața lumii aciștii și multă dure<re> de inimă ț s-a căde să fie avut, precum o avei când te rugai lui Dumnezeu, aduț aminte, ca să-ț dăruiască cucon. Și acum, dacă îț dedi Dumnezeu și-l văzuș mare pe cuconul tău, pentru o minciună muierească vei să-l omori și sângur să-ț stângi pomenire / neamului tău. Și cum nu socotești că tare să va mânîe Dumnezeu de aceasta și poate te va osândi Dumnezeu și ț să va întâmpla precum s-au întâmplat unii porumbiță.

Pilda filosofului al 6<-lea>

Spun istornicii de o porombiță cari trăie aproape de o țarină și în vreme săcirii să hrăne pe urma săcerătorilor și cel mai mult strânge întru o bortă al unui zidi părăsit până umplură bortă amândoi, porumbul și cu porombița. Și zisă porumbul porombiții să nu cumva mănânce din bortă grâu până la iarnă și „să-l și păzești grăul să nu-l mănânce ceva și apoi la iarnă, când nu vom pute găsi nicio hrană în câmp, atunce vom mânca de aice, din bortă”. Și au zis și porom//bița:

– Așă să facim.

Și să hrănie amândoi la câmp și tot cerca câteodată și la bortă. Și fiind într-o vreme săcită și soarile tot fierbinte, să uscă grăul tare și scăzu mult. Și viind porumbul să vază grăul, el găsi bortă mult deșartă și zisă cătră porumbiță:

¹⁵¹ Scris deasupra rândului.

¹⁵² Scris: ащеце.

¹⁵³ Scris: зворе(с)къ.

¹⁵⁴ Scris: стрееиин.

– Dar au nu Ț-am spus eu să nu te atingi de grâu?¹⁵⁵

Iar porumbița începu a să giura că e nu s-au atins de grâu, nici macar un grăunț n-au mâncat, iar porombul nu o crezu și începu a o bate tare până o omorî. Și rămasă el sângur. Iar dedi Dumnezeu ploaie multă cu vânt și aruncă stropituri în borta zidiului unde era grâul și s-au muiet grâ/ul și s-au îmflat și iar s-au împlut borta de grâu. Și dacă văzu porumbul borta plină de grâu, cunosc din ci pricină au fost scăzut grâul și cunosc că cu greșală ș-au omorât porumbița. Și apoi tot cu amar plânge în toată viața lui și nimic nu-ș pute folosi și deci soție n-au mai avut până ci au perit și el din voie rea.

Așe și Împărăție Ta vei păți asămene de-Ț vei omorî cuconul pentru niște vicleșuguri muieresti¹⁴⁹ ale aceștei blăstămate, încă și fără cer<ce>tare⁹⁸ adevărul de este vinovat au nu este. Și ascultă, împărate, să-Ț mai spun și alte vicleșuguri muieresti¹⁴⁹. Și ascultă, împărate. //

56^v Era un om plugariu și să dusă într-o zi diz-dimineață la țarină să samene, iar fimeia lui găti bucate ferte și fripte și le pusă într-o coșniță și purceasă să ducă bărbatului dimâncat. Și mergând pe cale, era o crâșmă în drum și era mulți călători descălecați acolo; și văzind acia pe muier, o popriră acolo și toȚ să orânduiri la dânsa câte unul pe rându de-ș făce cheful, iar alții îi mîncară și bucatile și iar acoperiri coșnița precum au fost acoperită și lăsară numai o azimă¹⁵⁶ în coșniță. Și dacă lăsară pe fimeie, iar ea de rușine degrabă a/pucă coșnița și nu mai căută în coșniță, ci să dusă degrabă la bărbat, gândind că sint toate bucatile. Iar dacă sosi acolo, bărbatul descoperi coșnița și găsi numai o azimă¹⁵⁷ și zisă:

– Muier, ci este aceasta?

Iar muier, cum văzu că-i numai o azimă¹⁵⁷, îndată îș dedi sama cu vicleșug meșteșuguit ca să nu cumva priceapă bărbatul și zisă:

– Am văzut în vis că încălecasim pe un pil și m-am povârnit să caz gios și am căzut și mă călca cu picioarele. Și deșteptându-mă¹⁵⁷ înpăimântată cu multă frică, eu îndată m-am dus la <de>zlegătoriul de visă și i-am spus¹⁵⁸, iar el au zis:

57^r – Fă o azimă¹⁵⁷ frământată // cu miere și o du bărbatului tău să o mănânce și vino iar aice și-Ț voi dezlega visul asupra pilului fără de primejdie.

– Și pentru ca să nu să întâmple ceva rău mie sau Ția, mănâncă, bărbate, cu dulceață și fără de bucate azimă.

Și el mîncă azimă așe fără de bucate și o crezu, iar ea așe degrabă găsi cu vicleșug cum ș-a da sama¹⁵⁹ și nu pricepu nimică bărbatul ei.

Și zisă:

– Vezi, împărate, că muierile cele răle cu vicleșugurile lor cele ci vor să facă îndată fac, de vreme că aceasta era muier bună și, auzi, și cum îndată ș-au dat¹⁶⁰ sama, dară

¹⁵⁵ Urmează sintagma *nici măcar un grăunț* barată.

¹⁵⁶ Scris: ѿазимѣ.

¹⁵⁷ Scris: де(ш)цѣ(п)мѣ(н)дѣмѣ.

¹⁵⁸ Scris: снѣ(с)сѣ.

¹⁵⁹ Urmează secvența *precum împărate*, scrisă din greșală, care nu se regăsește în manuscrisele consultate.

¹⁶⁰ Scris: ма(м).

încă cele răle. Și mă ascultă, mă rog, împărate, că noi, filosofii tăi, de am fi răi și / minciñoș, te-am sfătui să faci moarte și răsplătire asupra Perșii<i>?! Ci noi, cât putem, 57^v te sfătuim și te poprim să nu te grăbești a face niciodată moarte până nu vei afla ci-i adivărat.

Aceste cuvinte dacă auzi împăratul, poronci să nu omoare pe fiul său.

Gândurile muierii în zioa a 7<-a>

Iar în zioa a șapte, dacă auzi muieră că iar au iertat împăratul pe fiul său să nu-l omoare, iară ea gândi întru sine cum că „feciorul împăratului mâine va grăi precum au zis că după 7 zile *îm* va da răspunsul și voi vide atunce și știu că mi-a vedi cătră tatăl său cuvintile ci am grăit cătră dânsul și i-am zis că-l voi omorî pe tată-său și nu numai că voi fi rușinată, ci și spre moarte // voi fi dată. Ci mai bine să mă omor eu sân- 58^r gură decât să-ș izbândească filosofii după inima lor”. Aceste gândindu¹⁶¹ ea și pentru frica ci o avea, îndată să sculă și-ș strânsă tot ci au avut, unile și altele, și împărți tot rudilor sale și zisă rudelor să aducă lemne multe să facă un foc mare și să saie ea sângură în focu să arză. Și-i făcură focul mare rudile ei și auzi împăratul de acist gându rău al muierii și, când vru ea să între în foc, îndată trimesă împăratul de o chemă și, dacă veni, zisă împăratul:

– O, muieră, pentru ci pricină vrei să sai în foc tu să arzi?

Iar muieră zisă:

– Pentru că n-ai vrut să-*m* faci dreptate, să mă izbândești asupra fiului tău cel rău, / să-l omori ca pre un vinovat precum i să cade; și mai mult nu-ț voi mai grăi, 58^v iacă, le<-i> omorî pe fiul tău cel vinovat, iar, de nu, eu pentru dreptate voi intra în foc și voi arde. Și iată că am hotărât aceasta.

Iar împăratul să înșălă și să jură că-l va omorî pre fiul său, iar vicleana muieră priimi bucuroasă și să închină cu mare mulțămită împăratului și să lăsă să nu între în foc. Și îndată poronci împăratul cu multă urgie să-l scoată pe fiul său spre perzare și ieși afară fără de rușine și fără de ominie, cu multă mânie, ca o hiară, și zisă să-l scoată pe fiul său. Iar cii 6 filosofi, ci să rânduisă la împăratul în cele 6 zile, dacă văzură că va să omoare împăratul pe fiul său și // ca pe un vinovat îl scoasă afară pe fiul împăra- 59^r tului și stătu în cumpăna primejdii<i> cuconul. Atunce alergară acei 6 filosofi mai deg<r>abă acole, la locul unde era să-i taie capul, și stătură toț cei 6¹⁶² filosofi lângă cucon și să rugară muncitoriului să mai îngăduiască un ceas până va merge și al 7<-lea> filosof la împăratul să-i grăiască și-i giuruiră multe daruri filosofii muncitoriului, iară el să teme de urgie împăratului, și ei zisă pentru aceasta:

– De va rămâne urgie asupra ta, unul dintri noi vom priimi ace urgie ce-ț va veni asupra.

Și mai îngădui muncitoriul cu moarte și atunce veni și al 7<-lea> filosof și / sfetnic 59^v la împăratul și să închină după obicei și zisă:

– Să știi, Împărăție Ta, că ciudat lucru și fără de cale și fără de nicio dreptate vrei să faci astăzi, că poronciș să-ț omori pe fiul tău și te biruiș cu toate învățăturile tale de

¹⁶¹ Al doilea A scris peste m.

¹⁶² Scris: :3: (= 7); la fel greșit și în ms. 3184: 7(44^r).

- o înșelătoare muieri. Ci iată că-ț grăiesc că, de nu vei lăsa pe fiul tău până mâine, noi toț, filosofii, te vom lăsa și ne vom duce de la tine unde ne va povățui Dumnezeu, fiindcă noi slujim Împărății<i> Tale din tinerețile noastre și nicio poroncă a ta n-au rămas de noi neascultată și nicio judecată care s-au cercetat de noi n-au rămas neândreptată
- 60^r precum sângur, Împărăție Ta, știi că până acum nicio greșală nu ță-am // făcut noi până la această pricină a fiului tău, ci și aceasta ci ai hotărât să o faci tot vei face, ci de altă nu este rugăminte me fără decât să-ț poprești mânie și să laș până mâine, că împăraților și biruitorilor nu să cade să facă judecată cu mâinii și cu răpire, că împărații și biruitorii pot să facă orici vor vre, că toate le sânt în mână în tot ceasul și pentru aceea să cade să fie nerăpiț la fire și lini, că judecata ce vor face ca să fie făr de greșală. Pentru aceea ascultă, împărate, un cuvânt. După ce îș scapă cineva din gura sa un cuvânt, apoi nu-l
- 60^v mai poate ajunge să-l întoarcă îndărăpt, ci grăit rămâne și acela ci au greșit, / de au scăpat acel cuvânt, în tot ceasul să căiești. Ci tot omul să cade să aibă trii porți la vorbile sale: la inimă, la grumazi, la buzi și minte, cari să descuie și să încuie, iar limba ca o slugă făr de nicio potrivire stăpânilor săi, ci la toate ascultă pre stăpânii săi ca o slugă făr de priget și făr ostineală, ci minte este stăpână și chei, iar porțile și lăcățile sânt celi trii: inima, grumazii, buzile. Și de vremi ci la un cuvânt sânt atâte popreli, dar încă la o mâinii omorătoare, care numai mânie sângură este un rău pre mare și păcat de moarte, și încă cu mânie împreună și moarte nedreaptă de să va face, atunce nesocotită
- 61^r și neânțeleasă este răutate și păcatul. Pentru aceea mai // îngăduiești până mâine și apoi, ce vei vre și ce vei socoti, vei face cu fiul tău, că nimine nu poate ca să-ț ste împotriva. Și mă rog să mă ascuți o pildă.

Pilda 7

- Era un om tânăr și frumos voinic și multă avuții ave. Și s-au giurat cu mare giură-mânt să nu șază¹⁶³ întru un loc sau într-o fire ca alți tineri, nici muieri să nu-ș ia până nu va învăța toate meșteșugurile ale muierilor. Și purceasă și să înstreină și umbla din loc în loc și din oraș în oraș și cu multă sâlință umbla ca să înveți celi ci gândie. Iar odată îl întâlni un om pe drum și-l întrebă ci om este și ci caută și de unde este, iară
- 61^v el spusă acelui om toate acele ci gândie: „ca să învăț¹⁶⁴ toate vicle/șugurile muierești umblu”, iar acel om zisă:

– Omule, în dișărt te trudești, că nu vei pute să afli¹⁶⁵ și să știi meșteșugurile muierilor, iar de vei vrea să afli¹⁶⁵ și să înveți oarece dintr-însăle, află un loc de odihnă într-un oraș și strânge cenușă și țarnă și șezi pe acele și dintr-acele mănâncă câte puțuntel până vei sfârși tot și ia sama muierilor cele ci să vor aduna într-acel oraș și învață viclesugurile și meșteșugurile.

Și-l ascultă acel voinic pe acel om și să dusă într-un târgu unde¹⁶⁵ au auzit că sânt slobode muierile a-ș face voiele sale și-ș găsi un loc bun și strânsă 5 ocă de cenușă și 5 ocă

¹⁶³ Scris: сѣ нѣ шази.

¹⁶⁴ Scris: ꙗвещи.

¹⁶⁵ A scris peste o slovă ilizibilă.

de țarnă și șide și în toate zilele întinge cu pâne și mânca dintr-acele și altă // nu gândie, 62^r
 ci tot vicleșuguri muierești scriia și le învăța. Și așe au pitrecut 150 de zile până ci au
 sfârșit ace cenușă și țerna de mâncat și zisă întru sine că „niciun vicleșug de al muierilor
 n-au rămas neânvățat și nescris și toate acum le pricep și le-am scris și le știu”. Și deci
 purceasă să margă acasă și, venindu pe cale, agiunsără la un oraș și au mas acolo. Iar
 a dăoza să întâmplă de făcu un om praznic și-l chemă și pe acel voinic strein să-l ospite-
 ză. Și dacă veni și șezu oamenii la masă, atunce șazu și el și-l întrebă găzdașul pe voinic:

– Ci om ești și de unde vii și unde mergi?

Iar el zisă:

– Om strein sânt și de departe / viu, că am ieșit de la moșie me și am umblat prin 62^v
 lume ca să învățu și să scriu toate vicleșugurile muierilor.

Atunce chemă gazda pe muierea sa și-i zisă:

– Acist om este strein și nu-l văzuiu mâncând la masă, că să rușinează de oameni
 și-i demult înstreinat de acasă, că au umblat de au scris și au învățat toate vicleșugurile
 muierilor. Ci ie-l în casă și-i dă să mănânce cât i-a trebui.

Atunce fimeia făcu precum i-au zis bărbatul, ea îl dusă în casă și-i pusă să mănân-
 ce și începu a-l întreba zicând:

– Ci ai umblat, omule, prin lume? Au ai scris și ai învățat toate vicleșugurile
 muierilor?

Iar el zisă:

– Așe am făcut, că niciun vicleșug muieres//cu n-au rămas nescris¹⁶⁶ și neânvățat 63^r
 de mini.

Iar ea zisă:

– De vreme ci știi toate și le-ai scris meșteșugurile și vicleșugurile muierilor
 și n-ai lăsat niciunul, eu încă sânt o muier și voi ispiti precum mă agiunge minte și-ț
 voi face un vicleșug ca să te văz: știi-l și aie-l scris la tine. Iar ascultă întâi să-ț spun.

Era un om și avea fimeie de cinste¹⁶⁷ și înțeleaptă. Și acel om tot suduia și ocără
 pe toate fimeile și zice că toate fimeile sânt răle, iar fimeia lui îi zisă odată:

– Bărbate, nu sudui pe toate muierile, că nu sânt toate muierile răle, ci, de sudui și
 ocărăști, caută de sudui numai pe cele răle, iar nu sudui pe toate, ca să nu te primijduești,
 căci, de / s-ar fi întâmplat să iei una de acele răle, ai fi văzut tu atunce ci ai fi pitrecut. 63^v

Iar acel om zisă cătră muier sa:

– Când me-i face tu precum văd eu că fac alte muieri, eu ț-aș tăia nasul și urechile
 și ț-aș da ulița.

Și era aproape de acel om niște vecini¹⁶⁸ și în toate zilele să sfăde și să ocăre foarte
 rău. Iar într-o zi zisă muier acelu om:

– Astăzi ci vrei să faci, bărbate?

Iar el zisă:

¹⁶⁶ Scris: нѣскри(с).

¹⁶⁷ ے scris peste р.

¹⁶⁸ Scris: вѣчини.

– Eu voi să mă duc la țarină la plug, iar tu să-*m* gătești ospătu și să-*m* aduci la câmpu să mănâncu.

Iar ea găti bucate și să dusă în târgu, cumpără pești proaspăt și dusă bucatile la plug bărbatului, iar peștile cel proaspăt tot îl lepădă pe brazdă și veni acasă, iar bărbatul, // dacă mănăcă, purceasă cu plugul și au tot găsit pești pe brazdă și-l strânsă tot și, dacă însără, veni acasă voios și dedi peștile la fimeie și-i zisă să-i facă dămâncat, iar fimeia zisă:

– De unde ai cumpărat acist pește frumos?

Iar el zisă:

– L-am găsit pe brazdă arându.

Iar fimeia să făce a nu-l crede, iar el să și giură că, arând, l-au găsit pe brazdă, iar ea zisă:

– Acum te cred de vreme că te giuraș.

Și luo fimeia peștile și-l făcu bucate și ascunsă bucatile. Iar dacă însără, zisă bărbatul:

– Dă-*m* să mănâncu.

Iar fimeia pusă numai pâne pe masă, iar bărbatul zisă:

– Dă-*m* și pește.

Iar muiere zisă:

– Ci pești?

Iar el zisă:

64^v – Peștile / ci am adus eu din țarină, ci l-am găsit eu pe brazdă arându și l-am adus și ți l-am dat în mâna ta astăz să-*m* faci bucate.

Iar muiere îndată începu a plânge și a să văita și a striga în gura mare zicând:

– Auziș, oameni buni, voi, vecinilor, săriți și nu mă lăsați, că mă ucide bărbatul, că au nebunit.

Și au început muiere a să zgâriia pe obraz. Iar dacă au alergat vecinii acolo, zisă fimeia:

– Auziș, oameni buni, bărbatul meu *îm* cere pește să-i dau, zice că au găsit astăz pește pe arătură arându și zice că l-au prinsu pe brazdă și mi l-au adus și acmu *îm* cere

65^r pește să-i dau să mănânce, și eu n-am văzut nimică nici me-u // dat nimică¹⁶⁹ și, dacă zicu că nu me-u adus niciun pește. Și unde s-au auzit să prinză cineva pește pe arătură? Dacă zic așe, el sare de mă ucide și zice că m-a ucide de tot de nu voi da peștele ci au prinsu pe arătură.

Iar el zisă:

– Fraților, ascultați, mă rog, că drept voi spune. Eu astăzi, arându în țarină, am găsit pește proaspăt, viu pe brazdă și l-am tot prinsu și l-am adus acasă, o traistă¹⁷⁰ plină, și l-am dat la această fimeie a me și i-am zis să me-l fearbă să-l mănâncu, iar ea acmu zice că n-am adus nimică, niciun pește, și mă apucă de obraz cu gura ei ca să mă dovi-dească că nu i-am adus niciun pește.

¹⁶⁹ Scris inițial ни(ч)ми(къ), apoi (ч) a fost barat.

¹⁷⁰ а scris peste и.

Iar muieră zisă:

– Vide~~ț~~, oa/meni buni, că nu-i sănătos bărbatul meu, ci au intrat dracul într-însul. 65^v

Mă rog de-l lega~~ț~~, că zici că m-a omorâ, vai de mine!

Iar oamenii zisă:

– Omule, ci grăiești tu? Dară unde s-au auzit să prinză cineva pești proaspăt pe arătură? Tu nu ești sănătos, omule.

Iară el scârșne cu dinții asupra muierii și zisă:

– Așteaptă¹⁰⁸ că mi-i scoate tu peștile.

Iar muieră începă a să văita zicând:

– Săraca de mine! Legați-l, că m-a omorî.

Și îndată îl legară oamenii foarte tare de mâini și de picioari la un stâlp cu lanțuh de fier și toată noapte s-au văitat săracul de dureri legăturii. Iară a doao zi iar să strânsă vecinii și-l întrebă:

– Ce ai grăit asară că ai găsit pești // pe arătură? 66^v

Iară el, ca și mai înainte, zice:

– Fraților, o traistă plină de pești am adus din țarână de pe arătură și l-am dat aceștii¹⁷¹ cățeli să-m gătească să-l mănâncu, și ea acum zice că nu i-am adus nimică, păgâna și dușmanca! Încă m-a~~ț~~ și legat pe gura ei, o, vai de mine! Dezlegați-mă, că am slăbit de dureri.

Iar muieră iar zisă:

– Nu-l dezlega~~ț~~, că-i dimon într-însul și m-a omorî.

Iar oamenii crezură pe muieri și zisă:

– Adevărat că-i îndrăcit.

Și-l lăsară tot legat. Iară a trie zi îl întrebă muieră, zisă:

– Bărbate, flămânzit-ai? Să-~~ț~~ dau să mănânci?

Iară el zisă:

Dară ci vei să-m dai?

Iară e zisă:

– Pești proaspăt prăjit.

Iar el zisă:

– De acela ci am adus eu de pe arătură?

Iar muieră zisă:

– Auzi~~ț~~, / oameni buni, că tot este dracul într-însul, n-au ieșit. 66^v

– De acum nu voi mai zice acist cuvânt.

Iară ea îi dedi pești de acela ci adusăsi el și el zisă:

– Dezleagă-mă, mă rog.

– Poate că iar vei zici că-i de pe arătură peștile?

Iară el, bicisnicul, zisă:

– Nu știu eu ci grăiești tu, nici nu-~~ț~~ zic nimică, mă rog, dezleagă-mă.

Atunce mearsă⁸ muieră și-l dezleagă și-i dedi pești și mănă. Și-i zisă fimeie:

¹⁷¹ Urmează mîin barat.

– Ci pești este acista, bărbate?

Iară el zisă:

– Nu știu.

Iar dacă să împrăștieră oamenii, atunce zisă fimeia:

– Bărbate, acista este peștile ci ai mâncat, este de acela ci ai adus tu de pe arătură și, câte le-ai grăit toate, tot drept le-ai grăit acmu. Și vezi ce ai pățit pe dreptate, că ai
67^r șezut 3 zile // legat cu lanțuh¹⁷² de her. Iar când îț zicem eu „bărbate, nu sudui toate muierile, că nu sânt toate muierile răle”, iar tu suduiei pe toate și zicei că, de aș fi eu ca altile, mi-ai¹⁷³ tăie nasul și urechile și m-ai omorî. Iată că pentru aceea ț-am făcut și eu aceasta și acum să nu te mai auz lăudându-te pe muieri, că apoi vei peri cu ră moarte, nici să zici că li-i birui¹⁷⁴ pe muieri.

Aceste cuvinte dacă grăiră muiere ce cu praznicul cătră scriitoriul de vicleșugurile muieresti, apoi zisă:

– Vez, voinice, că bărbatul meu este bătrân, și eu sânt tânără și frumoasă și mi-i
67^v foarte dragă împreunare bărbătească; și tu / ești tânăr și tare și poț îndată să potolești pofta me, și bărbatul este afară, ședi cu prietini. Scoală-te dar și-m fă pofta.

Iar bietul voinic gândi că va fi așa și crezu pe muieri și să sculă de-ș dezlegă bârnelul și vru¹⁷⁵ să se apuce de muieri spre împreunare, iar fimeia îndată îl apucă cu amân-doao mâinile de cap și strigă cu glas mare și zisă:

– Vai de mine! Ci este aceasta c<e> pățiuu?

Și auzind bărbatul de afară, alergă în casă și cu alți oameni să vază ci este de strigă așa tare fimeie. Iară acel voinic, dacă să făcu aceasta și auzi că alergă oamenii în casă, el șezu iar la masă cu mare frică și rușine și numai ci tremura de frică și-i era fața lui
68^r ca de om mort, și nu pute să grăiască. Iar da//că întrară oamenii¹⁷⁶ și bărbatul fimeii în casă, zisă bărbatul:

– Ci este strigare ta, muieri?

Iară ea zisă:

– Pusăiu acestui strein să mănânce pești și să înecasă cu un os de pești, cât era în cumpănă de moarte și, dacă l-am văzut că au leșinat, de aceea am strigat așa tare, acum cu agiutorul lui Dumnezeu l-am izbăvit.

Și ieșiră oamenii iară afară, iar muiere zisă:

– Oare câte ț-am spus și câte ț-am făcut sânt scrisă la tine? Că ai zis că n-au mai rămas niciun vicleșug la tine muieresc, ci toate le¹⁷⁷ ai scrisă, dar aceste ai-le și știu-tu-le-ai?

Iar streinul zisă:

– Giupâneasă, aceste nu le-am știut, nici scrisă nu le am.

¹⁷² Scris: лл(л)цс(ц); altă lecțiune posibilă: lanțu-ț.

¹⁷³ Scris: мїл(л).

¹⁷⁴ Scris: бсрси.

¹⁷⁵ Scris: врѣ.

¹⁷⁶ Urmează, probabil din greșeală, în casă.

¹⁷⁷ Scris: лѣ.

Iar muieră zisă:

– O, omule, în zădar te ostenești atâta ani și te trudești și nimică nu vei isprăvi, nici vicleșugurile muieresti nu poți să le înveți. 68^v

Iară acel voinic îndată dintru ace pricină luă toate scrisorile și le scrisese a vicleșugurilor muieresti și le băgă în foc și zisă:

– Nici unul din bărbați nu să află și nu este vrednic ca să afle și să știe vicleșugurile muieresti.

Pentru aceea și Împărăție Ta dintru aceste ci ț-am spus Puterii Tale desăvârșit poți să cunoști că nesfârșite sânt vicleșugurile muierilor și apoi așa îndată să ascuți niște vorbe a unii muieri viclene și să-ți omori pe fiul tău fără de nicio vină și dovadă. Și apoi, de vei omori pe fiul tău, oare cine va rămâne moștenitoriu Împărăției Tale? Că tot te vom lăsa și ne vom duce de la tine, că fiștecine va să zică: „De vreme că au omorât împăratul pe fiul său, unul născut, dară încă pe noi”. Și în toată lume vei fi // ocărât de toți oamenii. 69^v

Atunce împăratul, auzind aceste de la al 7-lea filosof și sfetnic, i să împlânzi inima și-și potoli mânie și îndată trimisă de adusă pe fiul său de la locul cel de perzare și-l lăsă, și-l iertă și de moarte.

Iar a opta zi diz-diminează începă cuconul a grăi și zisă unii muieri:

– Fimei, du-te tu curând la filosoful cel mai mare și să-i zici că ficiorul împăratului te cheamă.

Iar fimeia să dusă degrabă voioasă¹⁷⁸ și spusă filosofului că „cuconul împăratului grăiești și te-au chemat să mergi la dânsul”, iar filosoful, auzind aceste de la fimei, s-au bucurat foarte și au dăruit și fimei cu dar și îndată mearșă⁸ cu o/sârdie și cu multă bucurie la cucon și viind, cum au intrat, îndată l-au îmbrățoșat și l-au sărutat, iar ficiorul împăratului îndată spusă filosofului toată pricina lui și pentru ci n-au grăit în cele 7 zile; și-i spusă și pentru țitoare împăratului toate câte i-au grăit lui și cum l-au îmbiet să se culce cu dânsa și apoi e să-l omoari pre împăratul și „să ieu eu împărăție și pe dânsa muieri, și eu, fiind supt poronca dascalului ca să nu grăiesc 7 zile, am tăcut și n-am vădit răutățile ei, ci numai ci i-am zis că după șapte zile voi grăi și atunce i să va alegi cinste ei; și pentru aceea să silie maștiha me și mă pârî e la tatăl meu ca să mă omoare, temându-să ea de vorbile ci mi-au grăit mie, că eu am zis cătră // dânsa că după 7 zile toate aceste le voi spune tătâni-mieu. Ci întâi mulțemesc milostivului Dumnezeu și voao, prietini mii, că m-aș izbăvit de moarte și din răutățile acei muieri precurve. Ci acum mergi la tată-mieu și-i spune toate câte ț-am spus și mergi mai înainte până a nu merge ace muieri rea la tată-mieu ca să-i mai amestice și să-i turbure minte și inima”. Și îndată filosoful mearșă⁸ la împăratul și după obicei să închină împăratului și zisă: 70^v

– În veci să trăiești, împărate! Că iată veniiu să-ți spui bucurie pentru fiul tău, că astăzi fiul tău grăiești foarte frumos și iscusit și el m-au trimes cătră Putere Ta să-ți vestesc aceste.

Iară / împăratul foarte s-au bucurat și să făcă altul dintr-altul de mari bucurii și cu mare dar au dăruit pre filosof și îndată trimisă și-l adusă pre fiul său. Și dacă

¹⁷⁸ Scris: во(и)юсъ.

au intrat la împăratul, s-au închinat foarte frumos, iară împăratul l-au îmbrățoșat și cu dulci sărutare l-au sărutat. Atunce cuconul grăi cătră tată-său cuvinte scumpe și împodobite de închinăciune și orații cătră tată-său, iar tată-său l-au luat și l-au pus în scaun lângă dânsul de-a dreapta și-i zisă:

– O, fiule preiubite al meu, spunim ci au fost pricina tăcerii tale atâte zile? Și eu din cuvintele unii muieri eram să te omor.

Iar cuconul răspunsă și zisă:

– O, mult puternice împărate și al meu dulci părinte! Dumnezeu, cari este
71^r ajutoriu și păzi//toriu a tot omul, m-au păzit și m-au scos dintru această nedreaptă și rea moarte, iar, pentru că n-am grăit în trecutele zile, Sandipa, dascalul meu, mi-au poroncit, până nu vor treci 7 zile, să nu grăiesc niciun cuvânt. Și cunoaște, împărate, pre aceasta că, după ci s-au împlut vreme învățaturii mele al celor 6 luni, m-au trimes dascalul cătră tine și eu am venit și nimică n-am grăit, iar Împărăție Ta mă dideș pe mâna muierii. Și ea mă dusă în casa ei și¹⁷⁹ începu a-m grăi cuvinte fără de cale și mă îmbie să fac păcate cu dânsa; și zice că Împărăție Ta ești bătrân și slab și neputincios, iar ea este tânără
71^v și frumoasă și eu sânt tânăr și tare și acum im este vreme să mă dizmerdu: / „deci fă cu mine împreunare și eu voi omori pre tatăl tău și vei lua¹⁸⁰ tu împărăție și eu voi fi ție muieră”. Iar eu, văzind această nerușinată muieră și eu având frica lui Dumnezeu și auzind eu acele cuvinte fără de cale de la muieră și cu multă obrăznicie ci să pornisă asupra me, m-am mâniet foarte pe muieră și călcaiu poronca dascalului Sandipăi și grăiiu zicând: „O, muieră, nu-ț voi răspunde ție pentru aceste ci ai zis astăzi cătră mine până nu vor trece 7 zile și atunce pentru toate ți voi răspunde”. Și după ci am zis așe, iar ea, văzind că nu voiu să-i împlinescu¹⁸¹ pohta ei nici într-un feliu, atunce, temându-să că-i voi vedi¹⁸² toate faptele cătră Împărăție Ta, îndată au început a striga ea mai curând
72^r și au început a să sili cu minciuni și mă tot // pârie cătră Împărăție Ta ca să mă omori mai curând până a nu trece acele 7 zile, că ea știe că după 7 zile voi grăi. Și aceasta au fost pricina tăcerii mele: poronca Sandipii. Iar <a>cum, de vei vre, Împărăție Ta, poroncește să vie mulțime de norod și toți filosofii ca să auză învățătura și dascălie ci am învățat de la dascalul Sandipa.

Iar împăratul, auzind aceste de la fiiul său, să bucură și să vesăli și îndată poronci la toț filosofii. Și veniră. Și atunce să ivi și dascalul Sandipa și veni și el înaintea împăratului și să închină foarte frumos împăratului și-l ură cu orație foarte minunată. Și-i zisă împăratul să șadă și, dacă șăzu, îi zisă împăratul:

72^v – Unde ai fost până acum, înțelepte Sandipo? Că, nevindu-te într-aceste / 7 zile, venisă fiiul meu la cumpănă de moarte.

Iar Sandipa ră<spu>nsă cătră împăratul:

– Eu am poroncit fiiului tău să nu grăiască până nu vor trece 7 zile, că pentru întâmplările lui am cercat cu astronomie și am aflat că, de va grăi într-acele 7 zile, va muri rău cu moarte rea. Așe mi s-au arătat și, după ci am aflat aceasta, m-am întristat

¹⁷⁹ Urmează a(м), barat.

¹⁸⁰ Scris: аѣѡ.

¹⁸¹ Scris: а(н)паниѣ(с)кѣ.

¹⁸² Scris: во(н) вѣди.

foarte, că sorocul sosisă să ță-l aduc învățat, că, de nu-l voi aduce la soroc, capul meu sta la cumpănă de moarte după zapisul ci am dat. Și iar, de va grăi fiul tău într-acele 7 zile, să va primejdui la moarte, ci eu l-am trimes la Împărăție Ta și i-am poroncit până în 7 zile să nu grăiască niciun cuvânt, și eu m-am ascunsu departe de împărăție Ta, ca să nu mă aflu până vor trece 7 zile. Și iată că acum am venit sângur nechemat. //

Atunce împăratul, auzind aceste cuvinte de la dascalul Sandipa, foarte mulțemi și chemă și pre cei 7 filosofi și-i pusă să șadă, iar pre fiul său îl pusă de-a dreapta sa. Și atunce întrebă¹⁸³ pre filosofi zicând:

– O, filosofilor, de mi-aș fi omorât eu pre fiul meu într-acele 7 zile ci n-au grăit, ci ar fi fost pricina morții fiului meu?

Așe au întreat pre filosofi:

– Al fiului meu ar fi fost pricina morții lui au al muierii care mă îndemna să-l omor?

Atunce zisă unul din filosofi:

– Împărate, pricina morții lui ar fi fost al dascalului Sandipii, de vreme că cunoscușă el din astronomie că, de va grăi fiul tău până în 7 zile, va muri moarte rea. Pentru ci nu-l ținū acolo pe fiul tău? Și-l trimesă la Împărăție Ta / tocma în zilele primejdii<i>. 73^r

Iar al doile filosof zisă:

– Nu-i așe, că dascalul nu pute să să lasă mincinos să rămâie cătră împăratul, pentru că sosisă vreme după vorba ci așăzasi cu împăratul și să teme dascalul și pentru aceea l-au trimes la soroc, și dascalul s-au ascunsu; și nu-i vina lui, ci ar fi fost vina împăratului, de vreme că noi toț ne rugam să nu-l omoare, și împăratul, de nu ș-ar fi oprit mânie și ș-ar fi omorât pe fiul său, sângur împăratul ar fi fost vinovat.

Iar al 3<-lea> filosof zisă:

– Mî să pare că nu ar fi fost nici vina împăratului, nici al dascalului, ci-i vina și pricina muierii, care pâră pe cucon cu minciuni ca să-l omoare.

Iar al 4<-lea> filosof zisă:

– Nici pricina muierii nu este de s-ar fi întâmplat moarte cuconului, pentru că // fire muierescă¹⁸⁴ așe este: când s-or întâmpla de vor fi numai un bărbat și o fimeie sânguri amândoi să vorbască, atunce mai înainte și mai degrabă să pornește muiere spre pohta bărbătească. Pentru aceea dară ace muiere, fiind cuprinsă și biruită de frumusețile cuconului, și-l pohti spre împreunare; și dacă văzu că tânărul nu o priimi pe dânsa, atunce ea s-au spăriet tare și să spăimântă foarte și pentru aceea sârguia în tot felul ca să să isbăvască de ace frică și cumplită, ci socotie că va să-i vie pe urmă, pentru că au văzut ea sângură că mult și tare s-au greșit și, pentru ca să scape, apuca ea cum mai în grabă cu minciuni ca să-l omoare pe cucon, și ea să scape de moarte. Ci / pricina este al cuconului de i s-ar fi întâmplat moarte. Dară pentru ci? Pentru căci n-au ascultat poronca dascalului ca să tacă 7 zile, ci el au grăit cuvânt strașnic și înfricoșat cătră muiere și cu mânie și apoi, fiind întru tăcere ace<-le> 7 zile, și muiere de frică să silie să-l omoare, iar de nu ar fi grăit cuconul nimică, nici muiere nu s-ar fi nevoit a-l omori.

Atunce răspunsă Sandipa filosoful, dascalul zisă:

¹⁸³ Scris: АНДРЕЕЪ.

¹⁸⁴ Scris: мъере(с)къ.

– Nici așa nu este, că nu este pricina a cuconului, că nu este alt lucru mai mare
75^v decât al dreptății și tot omul ci să face el sânzur // pre sine înțelept și dascal și rător
și filosof unul ca acea este mincinos și bârfește. Ci dar să aștepte să-l laude alții,
iar nu sânzur ciniva să să laude.

Atunce să sculă în picioare feciorul împăratului și să închină împăratului și zisă:

– Părintile meu, pozvoleşti-mă să grăiesc și eu cătră aceste.

Și zisă împăratul:

– Grăiește, fiule.

Atunce zisă cuconul cătră filosofi:

– Minte mea cătră a voastră¹⁸⁵ înțelepciune este puțină, ci vă pohtescu să vă întreb
de o pricină cu pildă și să-m dați răspunsul. Un om făcuse masă mare și pusă multe feliuri
de bucate și chemă mulți oameni la masa lui și șide de mânca. Apoi trimesă o muiere
75^v slujnică să-i aducă / lapte dulci de la odaie, iar muiere, dacă luoa laptele de la odaie, pusă
vasul cu laptele în cap, după cum le este obiceiul lor, și purceasă să ducă laptele acasă.
Iar într-aceea vreme să întâmplă și apucă un vultur pe un șarpe în unghii și zbura pe sus
și, când ajunsă¹⁸⁶ drept ace fimei cu laptele pe desupra ei, să izbi vulturul să zboare mai
tare și atunce strânsă cu unghiile mai tare pe șarpe, iar șarpile, de durere, își scăpă și-ș
borî veninul și căzu în vasul cel cu lapte ci era în capul muierii, și muiere n-au sâmtit
nimică, nici n-au priceput nimică de acel venin și, viind acasă, pusă de acel lapte pe
masă și mâncară toț câț au fost în casă și muriră. Deci acum spuniți-m, o, filosofilor, cine
76^v este pricina morții la atâ//ța oameni?

Iar unul dintri filosofi zisă:

– Pricina este a omului carile a făcut masă mare. Trebuie să poarte de grijă la toate
bucatile, ca nu cumva vreun vrăjmaș să-i arunce otravă în bucatile lui și să-i facă primej-
die ca aceea. I să căde întâi din toate să guste¹⁸⁷ stolnicul, apoi să puie în masă să mănânce
prietinii și chemații.

Iar al doile filosof zisă:

– Nu este așa, nu-i pricina celui ce au făcut masă mare, ce este pricina șarpelui
carile ș-au borât otrava.

Iar al triile filosof zisă:

– Nu este nici așa, că șarpele de nevoie ș-au vărsat veninul, că era sup strânsoare
tare ce-l strânge vulturul cu unghiile.

Iar a patra filosof zisă:

– Vulturul este pricina morții acelor oameni.

76^v Iar Sandipa zisă:

– Nici așa nu este, pentru că Dumnezeu au dat la toate dobitoacile hrana lor să fie
din pământ și la toate h<i>arile și pasările din celi ci li să cuvine să se hrănească. Așa și
vulturul, din viitoarele pământului i s-au orânduit hrana și nu este vulturul pricina morții
lor, acelor oameni.

¹⁸⁵ Scris: во(с)пръ.

¹⁸⁶ Urmează: пи; altă lecțiune posibilă: pi <lângă>; cf. ms. 3184: pe lângă (55^v).

¹⁸⁷ Peste partea finală a cuvântului, o pată de cerneală.

Atunce răspunsă și cuconul împăratului:

– Părintele meu, la aceste ci au răspuns filosofii toate bine le-au răspuns și nu-i nicio greșală la răspunsul lor, numai cei ce au mâncat laptele așa le-au fost să le fie moarte din poronca lui Dumnezeu, pentru că prin neștiință nici a vulturului, nici a șarpelui, nici al muierii, nici al omului carile au făcut masa – tuturora prin neștiință au fost aceas//tă pricină a morții, ci din poronca lui Dumnezeu s-au făcut 77^r aceasta¹⁸⁸ pricină a morții la atâta oameni și din zodie naștirii lor.

Atunce împăratul priimi cuvântul fiului său foarte plăcut și cu multă bucurie¹⁸⁹ zisă:

– Așa este, fiul meu, de vremi ci cei mulți mor cu pricini: unul de una, altul de alta, precum și de tunet să întâmplă 2-3 întru un loc și pre toț odată îi detună și iar într-alt loc să întâmplă poate numai doi și detună pe unul, iar altul rămâne viu. Și după cum este voie lui Dumnezeu, așa este și așa să face la toate.

Și după ci zisă aceste împăratul cătră fiul său, apoi să întoar/să cătră dascalul 77^v Sandipa filosoful și-i zisă:

– Cere de la mine ci pohtești, ca să-ț dau cu toată inima mea și, de mai este vro învățatură cari nu-l vei fi învățat pe fiul¹⁹⁰ meu, poftesc să-l înveți.

Iar Sandipa zisă:

– Întru mulți ani să trăiești, împărate! Și să știi că, după cum m-am apucat înainte Împărății<i> Tale, că în scurtă vremi ți l-oi învăța pe fiul tău tot meșteșugul învățaturii și al filosofii<i> și al înțelepciunii. Iată acum toate l-am învățat, cât nimine din toț filosofi nu pot să-i răspundă la întrebările <lui>¹⁹¹, ci tot fiul tău va fi vârful tuturor filosofilor.

Iar împăratul zisă cătră fiul său:

– Oare adăvărat grăiești dascalul tău?

Iar cuconul căută la filoso//fi și filosofii zisără toț:

– Adevărat au grăit Sandipa că nimine nu s-au aflat să-l întrecă pe fiul tău, împărate, nici nu poate nimine să aibă atâta pricepire la învățaturi și la întrebăciuni și la răspunsuri nici filosofi, nici ritori, nici un feliu de dascali. 78^r

Atunce iar zisă cuconul:

– Părintele meu împărate, niciunul din tineri, până nu va lua desăvârșit minte și învățatura, nu va pute da mulțemită și plată muncitorilor ce-i lucrează sau dascalului să-i plătească. Și iar până este omul neânvățat și nepedepsit este un om fără de minte ca și un dobitoc. Iar acest dascal al meu, Sandipa, cu multă osârdie și cu multă dragoste sta zioa și noapte și mă învăța și mă întări în toată timeliia / învățaturii și încă și întru fri- 78^v ca lui Dumnezeu mă învăță. Și să cade a-l cinsti cu mare cinste și să ia și plată pentru truda și ostineala de la Împărăție Ta. Și mă rog Puterii Tale să ascuți o pildă ca să-ț spun.

Iar împăratul zisă cu dragoste:

– Spuni-m, că te voi asculta.

¹⁸⁸ Scris inițial ача(с)мъ, apoi ъ a fost modificat în а.

¹⁸⁹ Peste slovele ѡкѡ, o pată de cerneală.

¹⁹⁰ Peste slovele фн, o pată de cerneală.

¹⁹¹ Cf. ms. 3184: lui (57^v).